

PM Rotel VIII (Dnr KS 2021/1404)

Promemoria om nya könstillhörighetslagar

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 24 februari 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Ett utkast till lagrådsremiss om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen har tagits fram inom Socialdepartementet. Detta utkast har nu remitterats i form av en promemoria.

I utkastet föreslås att två nya lagar – lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen – ska ersätta lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall.

Förslagen innebär att processen för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen särskiljs från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen.

Ett övergripande mål är att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen som huvudregel ska bygga på självbestämmande. I utkastet föreslås att den som har fyllt 12 år efter ansökan ska få ändra det kön som framgår av folkbokföringen. För den som är under 18 år görs ansökan av barnets vårdnadshavare. En ansökan för ett barn får inte göras utan barnets skriftliga samtycke. Vid en första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska det inte ställas något krav på prövning av sökandens könsidentitet.

När det gäller kirurgiska ingrepp i könsorganen föreslås i utkastet att det inte längre ska krävas något tillstånd från Socialstyrelsen för att få genomgå vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Socialdepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret välkomnar att förslagen i utkastet till lagrådsremiss bidrar till att förenkla processen för att byta juridiskt kön.

Socialnämnden är positiv till förslagen i detta utkast till lagrådsremiss och finner att de föreslagna författningsändringarna stärker den enskildes rätt till självbestämmande och att processen i sin helhet blir tydligare och transparent.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd har inte några särskilda synpunkter på de föreslagna lagändringarna men vill betona vikten av att beakta att barn och ungdomar befinner sig i en del av livet där de kan ändra åsikt och söka sin identitet på flera olika sätt.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har inga synpunkter på förslagen då de inte bedöms få några konsekvenser för kommunal verksamhet.

Södermalms stadsdelsnämnd bedömer att lagförslagen inte får några konsekvenser för den kommunala verksamheten.

Mina synpunkter

Jag är överlag positiv till detta utkast till lagrådsremiss. Även om förslagen inte har någon större direkt påverkan på Stockholms stads verksamhet så har möjligheterna för stockholmare att leva i enlighet med sitt upplevda kön stor betydelse för de som berörs.

Precis som socialnämnden vill jag dock lyfta risken med att socialtjänsten inte kan se hela historiken gällande personnummer för individer som bytt juridiskt kön flera gånger, och därmed bytt personnummer. Om socialtjänsten inte kan se hela historiken innebär det att man inte kan se om en person har varit aktuell hos socialtjänsten tidigare och då inte heller se eventuella tidigare orosanmälningar. Det är viktigt att en administrativ lösning på frågan om historik skyndsamt kan presenteras i ett kommande lagförslag.

Jag anser inte heller att ansvaret för information och stöd till barn och vårdnadshavare bör ligga på socialtjänsten. Det är ett ansvar som lämpar sig bättre hos hälso- och sjukvården men måste oavsett utredas ytterligare.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 23 februari 2022

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Utkast till lagrådsremiss könstillhörighet

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Martin Westmont (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

- Att kommunstyrelsen avstyrker Promemorians förslag
- Därutöver vill vi anföra följande:

En Promemoria om nya könstillhörigheter har inkommit med syftet till att bland annat särskilja en persons biologiska kön samt dess juridiska kön. Val av juridiskt kön som framgår i folkbokföringen föreslås istället vara valfritt. Sverigedemokraterna anser att förslaget om införandet av självbestämmande i fråga om juridiskt kön underminerar syftet med kategorin som en del av en persons identitetshandlingar. I det fall att en person med exempelvis manligt biologiskt kön väljer att ha ett kvinnligt juridiskt kön bäddar det för att missförstånd uppstår vid situationer då personens identitet skall verifieras. En persons juridiska kön bör betraktas som en deskriptiv sak, och inte normativ sådan, då det underlättar identifikation av individer.

Remissammanställning

Ärendet

Ett utkast till lagrådsremiss om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen har tagits fram inom Socialdepartementet. Detta utkast har nu remitterats i form av en promemoria.

I utkastet föreslås att två nya lagar – lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen – ska ersätta lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall.

Förslagen innebär att processen för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen särskiljs från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen.

Ett övergripande mål är att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen som huvudregel ska bygga på självbestämmande. I utkastet föreslås att den som har fyllt 12 år efter ansökan ska få ändra det kön som framgår av folkbokföringen. För den som är under 18 år görs ansökan av barnets vårdnadshavare. En ansökan för ett barn får inte göras utan barnets skriftliga samtycke. Vid en första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska det inte ställas något krav på prövning av sökandens könsidentitet.

När det gäller kirurgiska ingrepp i könsorganen föreslås i utkastet att det inte längre ska krävas något tillstånd från Socialstyrelsen för att få genomgå vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Socialdepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad ska vara en stad för alla och *Vision 2040* slår fast att Stockholm ska vara ett föredöme gällande skyddet av mänskliga rättigheter. Att värna om transpersoners rättigheter är en del av detta arbete. Stadens *Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck* är ett verktyg för att stadens verksamheter ska arbeta systematiskt med utvecklingsarbete så att alla stockholmare kan ta del av en likvärdig välfärd och service.

Stadsledningskontoret välkomnar att förslagen i utkastet till lagrådsremiss bidrar till att förenkla processen för att byta juridiskt kön. Förslagen bedöms inte ha någon större direkt påverkan på kommunal verksamhet men möjligheterna för transpersoner att leva i enlighet med sitt upplevda kön har stor betydelse för de stockholmare som berörs. Psykisk ohälsa och suicidalt beteende är vanligare bland transpersoner än befolkningen i övrigt och rätten att själv definiera sin könstillhörighet är ett sätt att främja hälsa och förebygga ohälsa bland personer i gruppen. Även kortare väntetider vid kirurgiska ingrepp kan vara positivt för transpersoners

hälsa, varför också förslaget om att Socialstyrelsen inte längre i normalfallet ska behöva ge tillstånd till kirurgiska ingrepp i könsorganen välkomnas.

En aspekt av förslagen som berör kommunal verksamhet är möjligheten att se kopplingen till en persons tidigare personnummer. Detta kan ha betydelse inom i första hand socialtjänsten, bland annat för möjligheten att se tidigare eventuella orosanmälningar för ett barn. Denna aspekt bör belysas tydligare.

Stadsledningskontoret efterfrågar också en fördjupad analys av behovet av råd och stöd till vårdnadshavare om barn i könsbytesprocesser samt av vilken instans som ska erbjuda ett sådant stöd. Utkastets tolkning av socialtjänstlagen som innebär att socialtjänsten ska ge detta stöd kan ifrågasättas. Ett möjligt alternativ är att i stället lägga detta ansvar hos hälso- och sjukvården.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 januari 2022 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss avseende promemoria (S2021/07285) om nya könstillhörigheter.

Reservation anfördes av Linnéa Vinge (SD), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslagen i detta utkast till lagrådsremiss och finner att de föreslagna författningsändringarna stärker den enskildes rätt till självbestämmande och att processen i sin helhet blir tydligare och transparent.

Det är välkommet att med föreslagna nya lagar separera frågan om den enskilda personens självupplevda könsidentitet och behovet av en enkel administrativ ändring i folkbokföringen från kirurgiska ingrepp och den sökandes kroppsliga tillstånd.

Förslaget till lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen uppfyller många artiklar i och är i linje med barnkonventionens intentioner, vilket är av stor betydelse för barns uppväxt, hälsa, välmående och utveckling. En ändring av det kön som framgår av folkbokföringen är ett reversibelt beslut. Förvaltningen anser att det är förenligt med barnets bästa att öka barnets möjlighet till en juridisk könstillhörighet som stämmer överens med barnets upplevda könstillhörighet.

Riskerna för olägenheter för myndigheter och för eventuellt missbruk är enligt förvaltningen med den föreslagna regleringen överlag hanterbara och acceptabla utifrån den enskildes rätt till självbestämmande och behoven av enkel och transparent process för att tillgodose dessa värden. En risk som förvaltningen ändå vill lyfta gäller möjligheten att se kopplingen till en persons tidigare personnummer. Om en person har ändrat vilket kön som framgår i folkbokföringen två (eller fler) gånger, och därmed har haft tre olika personnummer, kommer det enligt förslaget endast vara möjligt att se kopplingen mellan det nuvarande och det närmast föregående, det vill säga mellan personnummer nummer två och tre. Det framgår vidare att Skatteverket sedan kan leta genom historiken och via personnummer nummer två hitta nummer ett, och så vidare. Det framgår dock inte om socialtjänsten kommer att kunna se mer än det nuvarande personnumret och i så fall om det enbart blir det närmast föregående eller om även socialtjänsten kommer kunna följa historiken bakåt. Om socialtjänsten inte kan se hela historiken innebär det att man inte kan se om en person har varit aktuell hos socialtjänsten tidigare, man kan inte heller se eventuella tidigare orosanmälningar för ett barn. Detta ser

förvaltningen är en risk då det bland annat försvårar bedömningar när en orosanmälan inkommer.

Förvaltningen vill bestämt avvisa resonemangen i förslaget liksom tolkningen av socialtjänstlagen (2001:453) om socialnämndens roll för att erbjuda stöd till vårdnadshavare och barnet vid behov i dessa processer. Socialtjänsten behöver förvisso ha viss kunskap om könsdysfori, men frågan är inte tillräckligt utredd och tillfredsställande beskriven för att förvaltningen ska kunna ta ställning till och bedöma vilka krav det är som promemorian och författningsförslaget anger ska kunna ställas på socialtjänsten. Ett beslut om att ansöka om att byta kön i folkbokföringen bör vara noga genomtänkt. Frågan om barnets och vårdnadshavares behov av information och stöd och från vilken instans behöver därför utredas vidare. Förvaltningen anser att ansvaret lämpligen bör ligga hos hälso- och sjukvården.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2021 följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Carl Svensson (SD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V) och Monica Lövström m.fl. (S), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inte några särskilda synpunkter på de föreslagna lagändringarna men vill betona vikten av att beakta att barn och ungdomar befinner sig i en del av livet där de kan ändra åsikt och söka sin identitet på flera olika sätt. Detta i sig gör att individen kan behöva vara återhållsam att ta beslut eller göra ingrepp som är svåra att återkalla. Frågan om att bekräfta ett barn i vad det ger uttryck för eller känner, behöver inte nödvändigtvis också bekräftas exempelvis genom ändring i folkbokföringen.

Barn behöver få speglas i vad de känner. De behöver utrymme att pröva sina tankar, känslor och idéer. I det fall en fråga som könstillhörigheten görs till exempelvis föremål för en juridisk prövning kan det upplevda motståndet som kan finnas i processen i sig vara en psykologiskt förstärkande faktor för en ungdom att stå fast i vad den känner just då eller påverka ungdomens upplevelse och situation. Därför vill förvaltningen betona att det kan finnas en risk med att detta sker för tidigt i åldrarna.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 januari 2022 följande.

1. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

En individ som redan en gång ändrat kön i folkbokföringen kan efter prövning av Socialstyrelsen ändra kön igen. Det innebär att en person som inte är tillfreds med sitt första byte löper en risk att nekas byte vid prövningen och kan då tvingas leva med konsekvenserna av ett beslut som hen tog redan vid 12-års ålder. Förvaltningen bedömer att detta kan utgöra en framtida risk men förvaltningen kan inte överblicka eller bedöma konsekvenserna av detta för samhället och för socialtjänsten. Förvaltningen har utöver detta inga synpunkter på lagförslagen då dessa inte bedöms medföra några konsekvenser för kommunal verksamhet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2021 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Ulf Wester (SD), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen bedömer att lagförslagen inte får några konsekvenser för den kommunala verksamheten. Förvaltningen har därför inga synpunkter på utredningens lagförslag.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Linnéa Vinge (SD) enligt följande.

1. Att nämnden avstyrker Promemorians förslag
2. Att därutöver anföras följande:

En Promemoria om nya könstillhörigheter har inkommit till nämnden syftande till att bland annat särskilja en persons biologiska kön samt dess juridiska kön. Val av juridiskt kön som framgår i folkbokföringen föreslås istället vara valfritt.

Sverigedemokraterna anser att förslaget om införandet av självbestämmande i fråga om juridiskt kön underminerar syftet med kategorin som en del av en persons identitetshandlingar. I det fall att en person med exempelvis manligt biologiskt kön väljer att ha ett kvinnligt juridiskt kön bäddar det för att missförstånd uppstår vid situationer då personens identitet skall verifieras. En persons juridiska kön bör betraktas som en deskriptiv sak, och inte normativ sådan, då det underlättar identifikation av individer.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Carl Svensson (SD) enligt följande.

1. Att nämnden avstyrker Promemorians förslag
2. Att därutöver anföras följande:

En Promemoria om nya könstillhörigheter har inkommit till nämnden syftande till att bland annat särskilja en persons biologiska kön samt dess juridiska kön. Val av juridiskt kön som framgår i folkbokföringen föreslås istället vara valfritt.

Sverigedemokraterna anser att förslaget om införandet av självbestämmande i fråga om juridiskt kön underminerar syftet med kategorin som en del av en persons identitetshandlingar. I det fall att en person med exempelvis manligt biologiskt kön väljer att ha ett kvinnligt juridiskt kön bäddar det för att missförstånd uppstår vid situationer då personens identitet skall verifieras. En persons juridiska kön bör betraktas som en deskriptiv sak, och inte normativ sådan, då det underlättar identifikation av individer.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V) och Monica Lövström m.fl. (S) enligt följande.

Det är en viktig lagändring som föreslås i lagrådsremissen. Möjligheten att smidigt och utan ifrågasättande kunna delta i det demokratiska samhället minskar markant för den som tvingas leva med ett juridiskt kön som inte matchar det sociala. Inte minst när personen behöver legitimeras sig. Det blir betydligt svårare att till exempel söka jobb, utbildning, hämta ut paket och recept, besöka vårdcentraler och tandläkare, resa, köpa personliga biljetter till konserter och till och med rösta i allmänna val när dina ID-handlingar gör att din omgivning ofta uppfattar dig som bedragare eller förvirrad, för att det sociala och det juridiska könet inte stämmer överens. Transpersoner utsätts också för hatbrott, och riskerna för hatbrott ökar med synligheten. Synligheten ökar markant med ett ID-kort och personnummer som inte matchar det sociala könet. Den psykiska ohälsan ökar också för den som tvingas försöka dölja sitt juridiska kön i alla möjliga och omöjliga situationer, för att slippa trakasserier och värre hatbrott. Dessa

risker gäller också minderåriga barn och ungdomar som lever i ett socialt kön som matchar deras könsidentitet men har ett annat juridiskt kön.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ulf Wester (SD) enligt följande.

1. Att nämnden avstyrker Promemorians förslag
2. Att därutöver anför följande:

En Promemoria om nya könstillhörigheter har inkommit till nämnden syftande till att bland annat särskilja en persons biologiska kön samt dess juridiska kön. Val av juridiskt kön som framgår i folkbokföringen föreslås istället vara valfritt.

Sverigedemokraterna anser att förslaget om införandet av självbestämmande i fråga om juridiskt kön underminerar syftet med kategorin som en del av en persons identitetshandlingar. I det fall att en person med exempelvis manligt biologiskt kön väljer att ha ett kvinnligt juridiskt kön bäddar det för att missförstånd uppstår vid situationer då personens identitet skall verifieras. En persons juridiska kön bör betraktas som en deskriptiv sak, och inte normativ sådan, då det underlättar identifikation av individer.